

Prof. dr Ljubinko MITROVIĆ
Pravni fakultet Aperion
u Banjoj Luci

Pregledni članak
UDK: 343.91-053.6(497.6) ; 343.852
Primljeno: 24. septembar 2012. god.

MJERE BEZBJEDNOSTI U MALOLJETNIČKOM KRIVIČNOM PRAVU REPUBLIKE SRPSKE

Sistem alternativnih mjera i krivičnih sankcija prema Zakonu o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku iz 2010. godine, odnosno u maloljetničkom krivičnom pravu Republike Srpske čine dvije alternativne mjere: a) policijsko upozorenje i b) vaspitne preporuke, te tri grupe krivičnih sankcija: a) vaspitne mjere (mjere upozorenja i usmjeravanja, mjere pojačanog nadzora i zavodske vaspitne mjere), b) kazna maloljetničkog zatvora i c) mjere bezbjednosti (obavezno psihijatrijsko liječenje, obavezno liječenje od zavisnosti, obavezno ambulantno liječenje na slobodi, zabrana upravljanja motornim vozilom i oduzimanje predmeta). Upravo o mjerama bezbjednosti kao posebnoj vrsti krivičnih sankcija koje se primjenjuju prema svim kategorijama učinilaca krivičnih djela (i maloljetnim i punoljetnim, i pravnim i fizičkim, i krivično odgovornim i neodgovornim), u maloljetničkom krivičnom pravu biće riječi u ovom referatu.

Ključne riječi: krivično djelo, mjere bezbjednosti, maloljetnici.

1. Uopšte o mjerama bezbjednosti

Mjere bezbjednosti su krivične sankcije koje predstavljaju sredstvo za zaštitu društva od kriminaliteta predviđeno u zakonu, a koje izriče sud učiniocu krivičnog djela zbog njegovog opasnog stanja (to posebno stanje učinioca krivičnog djela koje on nosi u sebi i koje može biti prouzrokovano biopsihičkim ili socijalnim

faktorima u teoriji krivičnog prava naziva se temibilitet ili opasno stanje) ispoljenog krivičnim djelom i koje se sastoje u oduzimanju ili ograničavanju njegovih sloboda i prava¹. Mjere bezbjednosti su dopunske krivične sankcije, s obzirom na to da se izriču supsidijarno uz druge krivične sankcije kao njihova dopuna. Mjerama bezbjednosti pojačava se preventivni učinak drugih krivičnih sankcija, odnosno prije svih kazne. Dakle, razlog postojanja mjera bezbjednosti² je i danas, kao i prilikom njihovog nastanka, da se kazna suviše ne optereti zadacima specijalne prevencije,

1 Jovašević, D., *Krivično pravo*, Opšti deo, Beograd, 2006, str. 257.

2 Sistem mjera bezbjednosti posjeduju i mnoga pozitivna krivična zakonodavstva u svijetu. Tako, Krivični zakonik Republike Srbije, u odredbama čl. 78-90. propisuje sljedeće vrste mjera bezbjednosti, i to: obavezno psihijatrijsko lečenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi; obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi; obavezno lečenje narkomana; obavezno lečenje alkoholičara; zabrana vršenja poziva, delatnosti ili dužnosti; zabrana upravljanja motornim vozilom; oduzimanje predmeta; proterivanje stranca iz zemlje; javno objavljivanje presude; zabrana približavanja i komunikacije sa oštećenim i zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama. I Krivični zakonik Crne Gore, u odredbama čl. 66-78. predviđa nekoliko mjera bezbjednosti, i to: obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi; obavezno psihijatrijsko liječenje na slobodi; obavezno liječenje narkomana; obavezno liječenje alkoholičara; zabrana vršenja poziva, djelatnosti i dužnosti; zabrana upravljanja motornim vozilom; oduzimanje predmeta; protjerivanje stranca iz zemlje i javno objavljivanje presude. Krivični zakon Republike Hrvatske, u odredbama čl. 73-80. propisuje sljedeće mjere bezbjednosti: obavezno psihijatrijsko liječenje; obavezno liječenje od zavisnosti; zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti; zabrana upravljanja motornim vozilom; protjerivanje stranca iz zemlje i oduzimanje predmeta. Interesantnim se čini svakako zakonodavno rješenje iz novog Kaznenog zakona Republike Hrvatske koje u odredbama čl. 65-76. propisuje sljedeće mjere bezbjednosti (mjere sigurnosti), i to: obavezno psihijatrijsko liječenje; obavezno liječenje od ovisnosti; obavezan psihosocijalni tretman; zabrana obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti; zabrana upravljanja motornim vozilom; zabrana približavanja; udaljenje iz zajedničkog kućanstva; zabrana pristupa internetu i zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora. Krivični zakonik Republike Makedonije, u odredbama čl. 60-69. predviđa sljedeće mjere bezbjednosti: obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi; obavezno psihijatrijsko liječenje na slobodi; obavezno liječenje narkomana i alkoholičara; zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti; zabrana upravljanja motornim vozilom; oduzimanje predmeta i protjerivanje stranca iz zemlje. Kazenski zakonik Slovenije iz 2008. godine definiše sljedeće mjere bezbjednosti (varnostni ukrepi): zabrana obavljanja djelatnosti (prepoved opravljanja poklica); oduzimanje vozačke dozvole (odvzem voznikškoga dovoljenja) i oduzimanje predmeta (odvzem predmetov). Krivični zakonik Austrije, u odredbama čl. 21-27. propisuje mjere bezbjednosti, i to: smještaj u ustanovu za duševno nenormalne delinkvente; smještaj u ustanovu za liječenje alkoholičara i narkomana; smještaj u ustanovu za opasne delinkvente u povratu i oduzimanje predmeta. Krivični zakonik Švajcarske, u odredbama čl. 42-44. propisuje sljedeće mjere bezbjednosti: interniranje učinioca iz navike; medicinska mjera za duševne bolesnike i medicinska mjera za alkoholičare i narkomane. Takode, treba istaći da, mnogi krivični zakonici poznaju isključivo medicinske mjere bezbjednosti kao što su: Krivični zakonik Republike Bjelorusije, u čl. 55-60, Krivični zakonik Republike Ukrajine, u članu 13, Krivični zakonik Ruske Federacije, u čl. 97-104, i bugarski Krivični zakonik, u čl. 89-92, dok Krivični zakonik Republike Albanije, u članu 46. poznaje dvije vrste mjera bezbjednosti, i to mjere medicinskog i mjere obrazovnog karaktera.

te stoga što se kao osnov primjene kazne ne smije primarno određivati opasnost učinioca³. U odredbi člana 56. Krivičnog zakona Republike Srpske⁴ predviđeno je pet različitih vrsta mjera bezbjednosti koje se izriču punoljetnim učiniocima krivičnih djela, i to su: a) obavezno psihijatrijsko liječenje, b) obavezno liječenje od zavisnosti, c) zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, d) oduzimanje predmeta i e) zabrana upravljanja motornim vozilom (s tim da ovu mjeru bezbjednosti ne propisuje Krivični zakon Bosne i Hercegovine⁵).

Shodno odredbi člana 62. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Republici Srpskoj maloljetniku kao učiniocu krivičnog djela sud može (dakle, izricanje mjera bezbjednosti je fakultativno⁶), pod uslovima propisanim zakonom, izreći jednu ili više mjera bezbjednosti (to su: obavezno psihijatrijsko liječenje, obavezno liječenje od zavisnosti, obavezno ambulantno liječenje na slobodi, zabrana upravljanja motornim vozilom i oduzimanje predmeta) kao suplementarnu, odnosno dopunsku krivičnu sankciju, dakle uz izrečenu drugu krivičnu sankciju, odnosno uz neku od vaspitnih mjera ili uz kaznu maloljetničkog zatvora. Uslovi izricanja mjera bezbjednosti propisani su Krivičnim zakonom Republike Srpske i primjena mjera bezbjednosti prema maloljetnicima podrazumijeva shodnu primjenu odgovarajućih odredbi Krivičnog zakona Republike Srpske. U pogledu izricanja mjera bezbjednosti, Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku⁷ je u odredbi člana 62. stav 2. propisao još jedno ograničenje prema kojem kada god je to moguće treba dati prednost mjeri liječenja maloljetnog učinioca krivičnog djela na slobodi nad njegovim smještajem u zdravstvenu ustanovu radi izvršenja neke od medicinskih, kurativnih mjera institucionalnog karaktera (odnosno mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog liječenja od zavisnosti).

2. Mjere bezbjednosti u maloljetničkom krivičnom pravu Republike Srpske

U smislu odredbe člana 61. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku maloljetnom učiniocu krivičnog djela mogu se izreći sljedeće mjere bezbjednosti:

- 3 Škulić, M., Alternativne krivične sankcije – pojam, mogućnosti i perspektive, Zbornik radova, Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima i alternativne krivične sankcije, Zlatibor, 2009, str. 39.
- 4 „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 49/2003, 108/2004, 37/2006, 70/2006, 73/2010 i 1/2012.
- 5 „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 3/2003, 32/2003, 37/2003, 54/2004, 61/2004, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 32/2007 i 8/2010.
- 6 Simović, M., Jovašević, D., Mitrović, Lj., Simović-Nišević, M., Komentar Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Republici Srpskoj, Međunarodno udruženje naučnih radnika – AIS, Banja Luka, 2010, str. 157.
- 7 „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 13/2010.

- 1) obavezno psihijatrijsko liječenje,
- 2) obavezno liječenje od zavisnosti,
- 3) obavezno ambulantno liječenje na slobodi,
- 4) zabrana upravljanja motornim vozilom i
- 5) oduzimanje predmeta.

Mjere bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja, obaveznog liječenja od zavisnosti i obaveznog ambulantnog liječenja na slobodi jesu medicinskog karaktera i one predstavljaju specifične vrste krivičnih sankcija koje imaju dvojako određen cilj: a) da se primjenom određenih medicinskih tretmana utiče na promjenu ili popravljavanje stanja duševnog zdravlja maloljetnog učinioca krivičnog djela kako bi se otklonilo opasno stanje i uslovi koji su doveli do vršenja krivičnog djela i koji mogu ponovo navesti da maloljetni učinilac ubuduće izvrši neko krivično djelo na štetu tuđih zaštićenih dobara i vrijednosti, i b) cilj je ovih mjera da se njihovom primjenom za određeno vrijeme omogući smještaj maloljetnih učinilaca krivičnih djela u zdravstvenu ustanovu, gdje se podvrgavaju određenim medicinskim tretmanima, čime se omogućava efikasna zaštita tuđih (društvenih i ličnih) dobara i vrijednosti od takvih lica⁸.

Izvršenje medicinskih mjera bezbjednosti izrečenih maloljetnim učiniocima krivičnih djela posebno je propisano odredbom člana 179. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku prema kojoj se izvršenje mjere bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog liječenja od zavisnosti prilagođava uzrastu i ličnosti maloljetnika. Isto tako, shodno navedenoj odredbi, ove mjere bezbjednosti izvršavaju se u posebnom odjeljenju zdravstvene ustanove određene za maloljetnike, odnosno u drugim specijalizovanim zdravstvenim ustanovama, pri čemu se maloljetnici smještaju odvojeno od ostalih punoljetnih lica, odnosno odvojeno od ostalih bolesnika koji se liječe u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi – kako bi se spriječili eventualno štetni uticaji „širenja zaraze“ na ova lica⁹. S druge strane, mjera bezbjednosti ambulantnog liječenja na slobodi izvršava se u ambulanti koja se određuje na prijedlog organa starateljstva koji prati izvršenje mjera bezbjednosti i o tome svaka tri mjeseca obavještava tužioca, roditelja, odnosno staraoca ili maloljetnika i sud.

8 Simović, M., Jovašević, D., Mitrović, Lj., Simović-Nišević, M., Komentar Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Republici Srpskoj, op. cit., str. 324.

9 Milošević, N., Nove tendencije u savremenoj nauci krivičnog prava i maloletničko krivično zakonodavstvo, Zbornik radova, Nove tendencije u savremenoj nauci krivičnog prava i naše krivično zakonodavstvo, Zlatibor, 2005.

3. Pojedine mjere bezbjednosti¹⁰

3.1. Obavezno psihijatrijsko liječenje

Obavezno psihijatrijsko liječenje predstavlja medicinsku, odnosno kurativnu mjeru bezbjednosti koju sud izriče u onim situacijama kada utvrdi da je maloljetni učinilac krivično djelo učinio u stanju bitno smanjene uračunljivosti, te ako utvrdi, a svakako na bazi nalaza i mišljenja ljekara vještaka sudsko-psihijatrijske struke, uzimajući u obzir učinjeno krivično djelo i stanje duševne poremećenosti maloljetnog učinioca, da postoji opasnost da bi uzroci takvog stanja mogli i ubuduće djelovati na maloljetnog učinioca da učini novo krivično djelo (član 58. Krivičnog zakona Republike Srpske).

Uslovi za izricanje ove mjere bezbjednosti predviđeni su odredbom člana 58. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, i to su:

1) da je maloljetni učinilac učinio krivično djelo u stanju bitno smanjene uračunljivosti,

2) da u odnosu na maloljetnog učinioca postoji opasnost od ponovnog činjenja krivičnog djela i

3) da je radi otklanjanja ove opasnosti potrebno liječenje maloljetnog učinioca u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi.

Svrha¹¹ primjene ove mjere bezbjednosti postavljena je dvojako i ona se ogleda u sljedećem:

1) da se preduzme liječenje maloljetnog učinioca krivičnog djela, te da se na taj način otkloni ili umanja stanje njegove duševne poremećenosti i

2) da se čuvanjem maloljetnog učinioca krivičnog djela u zdravstvenoj ustanovi i njegovom izolacijom zaštititi društvo, odnosno društvena dobra i vrijednosti od daljeg činjenja krivičnih djela.

Uz ispunjenje zakonskih uslova, mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja obavezno se izriče maloljetnom učiniocu krivičnog djela i to samo uz vaspitnu mjeru i kaznu maloljetničkog zatvora.

Vrijeme trajanja ove mjere bezbjednosti određeno je na specifičan način Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.

10 Petrović, B., Jovašević, D., Krivično (kazneno) pravo Bosne i Hercegovine, Opći dio, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2005, str. 345-354.

11 Jovašević, D., Mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi u praktičnoj primeni, Branič, Beograd, broj 3-4/99, str. 13-25; Tomić, Z., Mere bezbednosti medicinskog karaktera, Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo, Beograd, broj 3/89, str. 51-70; Bisić, M., Mjere bezbjednosti sa posebnim osvrtom o mjerama bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, Pravna misao, Sarajevo, broj 9-10/1991, str. 73-80.

Naime, u skladu sa odredbom stava 1. člana 63. zakona, maloljetnom učiniocu krivičnog djela može se izreći ova mjera bezbjednosti, s tim da ona traje sve dok ne prestanu razlozi zbog kojih je ova mjera bezbjednosti i izrečena, ali svakako najduže do isteka vremena trajanja izrečene vaspitne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora ili dok traje odloženo vrijeme izvršenja kazne maloljetničkog zatvora, odnosno uslovni otpust iz zavoda ili druge ustanove.

Nadalje, sud je, prema odredbi stava 2. člana 63. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku ovlašćen da maloljetniku umjesto mjere obaveznog psihijatrijskog liječenja, a na osnovu nalaza i mišljenja vještaka psihijatra, izrekne vaspitnu mjeru upućivanja u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje ili mjeru bezbjednosti obaveznog ambulatnog liječenja na slobodi, pod uslovom da se na takav način može obezbijediti liječenje i postići svrha one mjere bezbjednosti umjesto koje se izriče.

3.2. Obavezno liječenje od zavisnosti

Mjera bezbjednosti obaveznog liječenja od zavisnosti predstavlja drugu medicinsku mjeru u sistemu mjera bezbjednosti u Republici Srpskoj koja se obavezno izriče maloljetnom učiniocu krivičnog djela koji je krivično djelo učinio pod odlučujućim djelovanjem zavisnosti od upotrebe alkohola ili opojnih droga, te ukoliko postoji opasnost da će zbog te zavisnosti maloljetni učinilac i ubuduće činiti krivična djela (član 59. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske).

Sud ovu mjeru bezbjednosti obavezno izriče ukoliko su kumulativno ispunjena tri uslova, i to¹²:

1) da je maloljetni učinilac učinio krivično djelo pod odlučujućim djelovanjem stanja zavisnosti od upotrebe alkohola ili opojnih droga,

2) da postoji opasnost da će maloljetni učinilac krivičnog djela usljed zavisnosti od upotrebe alkohola ili opojnih droga i dalje nastaviti da čini krivična djela. Sud do ovog zaključka dolazi na osnovu opšte ocjene ličnosti maloljetnog učinioca, a na bazi nalaza i mišljenja ljekara vještaka sudsko-psihijatrijske struke i

3) mjera bezbjednosti obaveznog liječenja od zavisnosti ima suplementarni karakter. Naime, mjera bezbjednosti obaveznog liječenja od zavisnosti izriče se maloljetnom učiniocu krivičnog djela samo uz izrečenu vaspitnu mjeru ili kaznu maloljetničkog zatvora, s tim da se ni u kom slučaju ne može izreći uz vaspitnu mjeru sudskog ukora i vaspitnu mjeru posebnih obaveza.

Vrijeme trajanja ove mjere bezbjednosti nije određeno Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku. Ipak, kako trajanje

12 Jovašević, D., *Primena mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi kao faktor prevencije kriminaliteta*, „Defektološki dani“, Beograd, 1998, str. 184-202.

ove mjere bezbjednosti nije vremenski ograničeno, podrazumijeva se da ova mjera traje sve dok ne prestanu razlozi zbog kojih je ona i izrečena, ali najduže do isteka trajanja izrečene vaspitne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora ili dok traje odloženo vrijeme izvršenja kazne maloljetničkog zatvora, odnosno uslovni otpust iz zavoda ili druge ustanove.

U skladu sa odredbom člana 64. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku maloljetnom učiniocu krivičnog djela može se umjesto mjere obaveznog liječenja od zavisnosti na osnovu nalaza i mišljenja vještaka psihijatra izreći mjera ambulantnog liječenja na slobodi ukoliko postoji opasnost da će maloljetnik zbog zavisnosti od upotrebe alkohola ili opojnih droga i ubuduće činiti krivična djela, a za otklanjanje takve opasnosti je dovoljno njegovo ambulantno liječenje na slobodi.

3.3. Obavezno ambulantno liječenje na slobodi

U skladu sa odredbom člana 65. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku maloljetnom učiniocu krivičnog djela može se izreći još jedna kurativna mjera bezbjednosti. To je mjera obaveznog ambulantnog liječenja na slobodi. Mjera bezbjednosti obaveznog ambulantnog liječenja na slobodi može se izreći maloljetniku umjesto mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog liječenja od zavisnosti ukoliko su ispunjeni uslovi za njihovo izricanje i kada sud, na osnovu nalaza i mišljenja vještaka psihijatra, utvrdi da za spovođenje ovih mjera bezbjednosti nije potrebno zadržavanje i liječenje maloljetnog učinioca krivičnog djela u zdravstvenoj ustanovi (mjera institucionalnog karaktera), već je dovoljno njegovo ambulantno liječenje na slobodi.

Mjera bezbjednosti obaveznog ambulantnog liječenja na slobodi može se maloljetnom učiniocu krivičnog djela izreći samo uz vaspitnu mjeru ili kaznu maloljetničkog zatvora (suplementarni ili dopunski karakter mjere). Vrijeme trajanja i ove medicinske mjere bezbjednosti takođe nije određeno Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku. Ipak, s obzirom na to da trajanje ove mjere bezbjednosti nije vremenski ograničeno, podrazumijeva se da ova mjera traje sve dok ne prestanu razlozi zbog kojih je ona i izrečena, ali najduže do isteka vremena trajanja izrečene vaspitne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora ili dok traje odloženo vrijeme izvršenja kazne maloljetničkog zatvora, odnosno uslovni otpust iz zavoda ili druge ustanove.

3.4. Zabrana upravljanja motornim vozilom

Mjera bezbjednosti koja nosi naziv: „Zabrana upravljanja motornim vozilom“ sastoji se u zabrani maloljetnom učiniocu krivičnog djela da upravlja motornim vozilom određene vrste ili kategorije ili svih vrsta ili kategorija za

određeno, u sudskoj odluci navedeno vrijeme (član 61. Krivičnog zakona Republike Srpske)¹³. Pored Republike Srpske, ova mjera bezbjednosti je predviđena i u krivičnom zakonodavstvu Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Uslovi za izricanje ove mjere bezbjednosti jesu:

1) da je maloljetni učinilac izvršio krivično djelo kojim se ugrožava javni saobraćaj,

2) da je maloljetnom učiniocu krivičnog djela izrečena vaspitna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora i

3) da je sud u konkretnom slučaju došao do uvjerenja da postoji opasnost da će maloljetni učinilac krivičnog djela upravljajući motornim vozilom određene vrste ili kategorije ponovo izvršiti krivično djelo.

Prilikom izricanja mjere bezbjednosti¹⁴ zabrane upravljanja motornim vozilom sud određuje njeno trajanje koje može da se kreće od najmanje tri mjeseca do pet godina računajući od dana pravosnažnosti odluke o njenom izricanju, s tim da se vrijeme provedeno u maloljetničkom zatvoru ili nekoj od zdravstvenih ustanova za čuvanje i liječenje ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere bezbjednosti. Ukoliko je mjera izrečena maloljetnom licu koje ima inostranu dozvolu za upravljanje motornim vozilom, onda se zabrana upravljanja može odnositi samo na zabranu upravljanja motornim vozilom na teritoriji Republike Srpske¹⁵.

Prema odredbi člana 66. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku sud izriče mjeru bezbjednosti zabrane upravljanja maloljetnom učiniocu krivičnog djela u skladu s uslovima predviđenim Krivičnim zakonom Republike Srpske, i to supsidijarno uz vaspitnu mjeru ili kaznu maloljetničkog zatvora. Ukoliko maloljetni učinilac krivičnog djela kome je zabranjeno upravljanje motornim vozilom ne postupi po toj zabrani, ova se mjera bezbjednosti zamjenjuje sa jednom ili više posebnih obaveza (kao vrste vaspitnih mjera upozorenja i usmjeravanja), odnosno može se opozvati uslovni otpust od neke od zavodskih krivičnih sankcija.

3.5. Oduzimanje predmeta

Mjera bezbjednosti pod nazivom: „Oduzimanje predmeta“ predstavlja jedinu stvarnu, odnosno imovinsku mjeru bezbjednosti u sistemu mjera bezbjednosti u Republici Srpskoj i ona se sastoji u oduzimanju predmeta koji su upotrijebljeni ili

13 Jovašević, D., *Mera bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom kao faktor prevencije saobraćajnog kriminaliteta*, Zbornik radova, *Prevencija saobraćajnih nezgoda na putevima*, Novi Sad, 1998, str. 395-400.

14 Jovašević, D., *Zabrana upravljanja motornim vozilom kao mera bezbednosti i kao zaštitna mjera – sličnosti i razlike*, *Sudska praksa*, Beograd, broj 7-8/1998, str. 74-78.

15 Jovašević, D., *Mera bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom kao faktor prevencije saobraćajnog kriminaliteta*, op. cit., str. 395-400.

su bili namijenjeni kao sredstvo za izvršenje krivičnog djela (instrumenta sceleris), ili predmeta koji su nastali izvršenjem krivičnog djela (producta sceleris), a u slučaju postojanja opasnosti da će biti ponovo upotrijebljeni za izvršenje krivičnog djela ili u situacijama kada se u cilju zaštite opšte bezbjednosti ili iz moralnih razloga oduzimanje predmeta čini neophodno, a nalaze se u vlasništvu maloljetnog učinioca krivičnog djela (član 62. Krivičnog zakona Republike Srpske)¹⁶.

Oduzimati se mogu predmeti koji su vlasništvo maloljetnog učinioca krivičnog djela, ali se predmeti mogu oduzimati i od drugog lica ukoliko to zahtijevaju interesi opšte bezbjednosti ili razlozi morala (npr. eksplozivi, otrovi, pornografski spisi itd.), s tim da se na ovaj način ne dira u prava trećih lica na naknadu štete od maloljetnog učinioca krivičnog djela¹⁷.

Mjera bezbjednosti oduzimanja predmeta izriče se maloljetnom učiniocu krivičnog djela na osnovu odredbe člana 67. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku. Oduzimanje predmeta je mjera bezbjednosti koja se može izreći uvijek kada postoje uslovi za njeno izricanje, nezavisno koja je krivična sankcija izrečena maloljetnom učiniocu krivičnog djela.

4. Literatura

- Bisić, M., Mjere bezbjednosti sa posebnim osvrtom o mjerama bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, Pravna misao, Sarajevo, broj 9-10/1991.
- Jovašević, D., Krivično pravo, Opšti deo, Beograd, 2006.
- Jovašević, D., Mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi u praktičnoj primeni, Branič, Beograd, broj 3-4/1999.
- Jovašević, D., Primena mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi kao faktor prevencije kriminaliteta, „Defektološki dani“, Beograd, 1998.
- Jovašević, D., Mera bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom kao faktor prevencije saobraćajnog kriminaliteta, Zbornik radova, Prevencija saobraćajnih nezgoda na putevima, Novi Sad, 1998.

16 U sudskoj praksi primjenom ove mjere bezbjednosti oduzimani su sljedeći predmeti, i to: opojna droga i sredstva za njeno spravljanje (presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, br. K-61/2000 od 24. januara 2001. godine), četiri ručne bombe, automatska puška i 120 komada metaka (presuda Kantonalnog suda u Sarajevu, K-113/2000 od 7. marta 2001. godine), vozilo kojim je pokušano ubistvo (presuda Vrhovnog suda Srbije, Kž. 563/83), devize (presuda Vrhovnog suda Srbije, Kž. 1278/84 od 25. januara 1985. godine), lovačka puška kojom je izvršeno ugrožavanje sigurnosti (presuda Saveznog suda, Kzs. 14/75 od 18. novembra 1975. godine).

17 Tomić, Z., O pravnoj prirodi mjere oduzimanja predmeta u našem krivičnom pravu, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, Sarajevo, 1991, str. 201-220.

- Jovašević, D., *Zabrana upravljanja motornim vozilom kao mera bezbednosti i kao zaštitna mjera – sličnosti i razlike*, Sudska praksa, Beograd, broj 7-8/1998.
- Milošević, N., *Nove tendencije u savremenoj nauci krivičnog prava i maloletničko krivično zakonodavstvo*, Zbornik radova, *Nove tendencije u savremenoj nauci krivičnog prava i naše krivično zakonodavstvo*, Zlatibor, 2005.
- Petrović, B., Jovašević, D., *Krivično (kazнено) pravo Bosne i Hercegovine*, Opći dio, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2005.
- Simović, M., Jovašević, D., Mitrović, Lj., Simović-Nišević, M., *Komentar Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Republici Srpskoj*, Međunarodno udruženje naučnih radnika – AIS, Banja Luka, 2010.
- Tomić, Z., *Mere bezbednosti medicinskog karaktera*, Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo, Beograd, broj 3/1989.
- Tomić, Z., *O pravnoj prirodi mjere oduzimanja predmeta u našem krivičnom pravu*, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, Sarajevo, 1991.
- Škulić, M., *Alternativne krivične sankcije – pojam, mogućnosti i perspektive*, Zbornik radova, *Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima i alternativne krivične sankcije*, Zlatibor, 2009.

5. Izvori

- *Krivični zakon Republike Srpske*, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 49/2003, 108/2004, 37/2006, 70/2006, 73/2010 i 1/2012.
- *Krivični zakon Bosne i Hercegovine*, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 3/2003, 32/2003, 37/2003, 54/2004, 61/2004, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 32/2007 i 8/2010.
- *Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku*, „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 13/2010.

Ljubinko Mitrović, PhD
Professor, Faculty of Law, Pan - European University APEIRON,
Banja Luka

*SAFETY MEASURES IN JUVENILE CRIMINAL LAW OF
THE REPUBLIC OF SRPSKA*

The system of alternative measures and criminal sanctions prescribed by the Law on the Protection and Treatment of Children and Juveniles in Criminal Procedure, adopted in 2012, i.e. juvenile criminal justice system of the Republic of Srpska includes two alternative measures: a) police warning and b) educational recommendations and three groups of criminal sanctions: a) educational measures (measures of warning and referral, measures of intensive supervision and custodial educational measures), b) the punishment of juvenile prison and c) safety measures (compulsory psychiatric treatment, compulsory addiction treatment, compulsory non - institutional ambulatory treatment, prohibition to drive a motor vehicle and seizure of objects). Safety measures in juvenile criminal law, as a particular type of criminal sanctions that may be imposed on all categories of offenders (juveniles as well as adults, natural persons as well as legal persons and liable offenders as well as those who are not liable for committed offences) will be discussed in this paper.

Key words: *criminal offence, safety measures, juveniles.*